

סוג הבחינה: בגרות
מועד הבחינה: קיץ, מועד ב' תשפ"ב, 2022
מספר השאלון: 011241
קובץ: תשובות סופיות

עברית: הבנה, הבעה ולשון

שאלון מותאם

הוראות לנבחן

- א. משך הבחינה: שלוש שעות.
- ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שני חלקים.
חלק ראשון – הבנה והבעה – 50 נקודות
חלק שני – לשון – 50 נקודות
פרק א: שם המספר
פרק ב: תחביר / פרק ג: מערכת הצורות – יש לבחור באחד הפרקים
סך הכול – 100 נקודות
- ג. חומר עזר מותר בשימוש: דף עזר (נספח 2).
- ד. הוראה מיוחדת: יש לענות על השאלות בגוף שאלון זה לפי ההוראות.
שימו לב: בסוף הבחינה מצורפים דפי טיוטה. אין להוסיף דפים אחרים למחברת הבחינה.
השאלות בשאלון זה מנוסחות בלשון רבים, אף על פי כן על כל תלמידה וכל תלמיד להשיב עליהן באופן אישי.
נספחים: נספח 1 – מאמרים; נספח 2 – דף עזר.

בהצלחה!

תשובות סופיות

חלק ראשון – הבנה והבעה (50 נקודות)

שאלה 1

הטענה: הטלת משמעת על התלמידים אינה צריכה להיות השאיפה שלנו, כי בהטלת משמעת אנחנו מונעים מהתלמידים לפתח דעה עצמאית ואישיות ייחודית וחוסמים את יצר הגילוי והחדשנות שבהם. (ניסוחים אפשריים נוספים: לא היינו רוצים שכל האנשים יצייתו לנוורמות אחידות. / בהטלת משמעת על תלמידינו אנחנו חוטאים לייעודנו.)

שאלה 2

"רצח, התעללות, גנבה וכל הפשעים נמנעים הודות למשמעת של רוב הציבור ולציות לחוקי המוסר והמדינה." (אפשר גם: "חוקים אלה מאלצים את בני האדם להתגבר על יצריהם למען שלום החברה והפרטים בה, למען שמירה על צלם אנוש.")

שאלה 3

א. קטע (2).

ב. כותב מאמר 2, כמו המורה בקטע (2), תומך בשיחה עם התלמיד שבה המורה מנסה להבין מדוע התלמיד אינו עושה את מה שהתבקש לעשות, ובחשיבה משותפת של המורה והתלמידים במקום הטלת עונשים – כדי ליצור בכיתה אווירה חיובית ומכבדת. ביסוס: "צריך לחשוב יחד איתם, ולא רק 'להנחית' עליהם הוראות" / "צריך לשתף אותם בתהליך קבלת ההחלטות הנוגעות ללמידתם ולחייהם יחד בכיתה" / "הרהור בשאלות אלה יעזור לנו ליצור סביבת לימוד נעימה המתחשבת בתלמיד".

שאלה 4

א. טענת הנגד: הבעיה אינה בתוכנית הלימודים, ויש לדרוש מן התלמידים "להתנהג כראוי", כלומר לעשות בדיוק כדברי המורה; התלמידים הם האשמים הבלעדיים בחוסר המשמעת – ולא תוכניות הלימודים. ב. פרופסור עוז אלמוג עשוי שלא להסכים עם טענת הנגד, כי לדעתו בעיות המשמעת אינן נובעות מן התלמידים אלא ממערכת החינוך המיושנת ומנסיבות חברתיות. ביסוס: "המערכות הישנות, שפעלו מתקופת המהפכה התעשייתית ובמשך מאה השנים האחרונות, אינן שימות עוד" / "הצעירים סובלים בתוך מערכת חינוך מיושנת שאינה מתאימה לעולם שלהם" / "בעיות המשמעת נובעות מנסיבות חברתיות ומנסיבות חינוכיות".

שאלה 5

(2)

שאלה 6 – סקירה לדוגמה

בעיות משמעת בבית הספר: סיבות ודרכי התמודדות

מורים רבים מדווחים כי חלק ניכר מזמן השיעור מוקדש היום לטיפול בבעיות משמעת (הרפז, 2007). מה גורם לבעיות אלה, וכיצד אפשר להתמודד איתן?

יש הרואים בתלמידים את האשמים הבלעדיים (קון, 2007), אך שני המקורות מצביעים דווקא על בית הספר עצמו: תוכנית לימודים וחומרי לימוד מיושנים שאינם מעוררים עניין (קון, 2007), ומוסד שעבר זמנו – איטי, סמכותי ומשעמם – שאינו מתאים לעולם הדיגיטלי עתיר הגירויים של הצעירים (הרפז, 2007). נוסף על כך, לטענת עוז ותמר אלמוג (בתוך הרפז, 2007), החברה הישראלית רכה מדי בכל הנוגע להצבת גבולות, וגישת "הילד במרכז" מחריפה את הבעיה.

באשר לדרכי ההתמודדות, קון (2007) ממליץ לוותר על עונשים ופרסים, לשתף את התלמידים בקבלת ההחלטות ולעודד אותם לחשוב בעצמם על פתרון הבעיות. ברוח דומה מוצע במאמר של הרפז (2007) להגמיש את בית הספר: לאפשר לתלמידים לבחור מסלולים ושיעורים, להציב להם מטרה מעניינת ולשתף אותם בהגדרת היעדים, ובד בבד לטפח אצלם משמעת עצמית.

מכאן שבית ספר שיהפוך את הלמידה למשמעותית יוכל לצמצם את הצורך במאבקי משמעת.

ביבליוגרפיה

הרפז, י' (אוקטובר, 2007). בעיות משמעת הן בעיות משמעות. הד החינוך, גיליון 9, עמ' 28–31.
קון, א' (אוקטובר, 2007). משמעת היא הבעיה, לא הפתרון. הד החינוך, גיליון 9, עמ' 42.

חלק שני – לשון (50 נקודות)

שאלה 7

- אחד המחקרים
- בגיליון העשרים ושישה
- בשנת אלפיים עשרים ואחת
- שבִּעַת העמודים
- מעמוד מספר תשע
- בשלושים ושבעה מקורות
- שלושים ושש מחנכות
- פי שניים
- שְׁלוֹשׁ ההגדרות
- ארבע דרכי התמודדות

שאלה 8

- א. (1) משפט איחוי (מאוחד)
(2) משפט פשוט
(3) משפט מורכב
- ב. (1) [העולם מתקדם לקראת חדשנות ויצירתיות], [ואילו בבית הספר הכול איטי, סמכותי ומשעמם]. – איבר א, איבר ב.
(3) [כשמצב העניינים בכיתתי הגיע לשפל המדרגה], – פסוקית תיאור זמן; חשבתי [שהילדים אשמים בכך]. – פסוקית מושא.
- ג. איטי – נשוא (כולל)
תחושת – מושא
העניינים – לוואי

שאלה 9

- א. (1) משפט מורכב
(2) משפט איחוי (מאוחד)
(3) משפט פשוט
- ב. (1) הם – אוגר
(2) הם – נושא
- ג. סיבה ותוצאה (סיבתיות)
- ד. (1) משום ש
(2) (ו)לכן
(3) הודות (ל)
- ה. משפט מורכב: התלמידים משתעממים בבית הספר מכיוון שהם אינם יכולים ליצור לעצמם גירויים ואתגרים חדשים.
(או משפט פשוט: השעמום של התלמידים בבית הספר נובע מחוסר היכולת שלהם ליצור לעצמם גירויים ואתגרים חדשים).

שאלה 10

- א. הבעיה הייתה בתוכנית הלימודים שלי ולא בתלמידים.
- ב. (1) האם הסיבה להפרעות בכיתה נעוצה במורים או בתוכנית הלימודים? – קשר של ברירה.
(2) משמעת היא הבעיה ולא הפתרון. – קשר של ניגוד.
- ג. (1) [אם קיבלת על עצמך משימות], תעמוד בהן. – פסוקית תיאור תנאי.
(2) התלמיד יבחר [אם המטלות יבוצעו בבית או בבית הספר]. – פסוקית מושא.

שאלה 11

א. (1) איזה - לוואי

(2) מה - נושא

(3) מדוע - תיאור (סיבה)

(4) עם מה - מושא

ב. • עד עתה לא נחקר בארץ נושא המשמעת אצל מחנכי הכיתות, אף על פי שלעיתים קרובות המחנכים הם שנדרשים לטפל בבעיות משמעת.

(או: לעיתים קרובות מחנכי הכיתות הם שנדרשים לטפל בבעיות משמעת, ולמרות זאת עד עתה לא נחקר בארץ נושא המשמעת אצל מחנכי הכיתות.)

• מחקר חדש שמטרתו היא מתן כלים למחנכים להתמודדות עם בעיות משמעת בחן לעומק את נושא המשמעת בכיתה מנקודת מבטם של המחנכים.

(או: מטרת המחקר החדש שבחן לעומק את נושא המשמעת בכיתה מנקודת מבטם של המחנכים היא מתן כלים למחנכים להתמודדות עם בעיות משמעת.)

שאלה 12

המשפט	התמורה	המילה או המילים שהתמורה ממירה	התפקיד התחבירי של המילה או המילים שהתמורה ממירה
(1)	החל באומנות וכלה במדע ובכלכלה	בכל תחום	לוואי
(2)	עונשים ותגמולים	על הפתרונות הנוחים	מושא
(3)	כגון גלישה באינטרנט, שליחת מסרונים וצפייה בערוצים השונים בטלוויזיה	גירויים רבים	נושא

א.

המילה	חלק הדיבור	התפקיד התחבירי
לומדים ¹	שם עצם	נשוא
לומדים ²	פועל	נשוא
מצטיינים ³	שם תואר	לוואי

ב.

שאלה 13

הפועל	השורש	הבניין
מְשַׁכְנֵעַ	ש-כ-נ-ע	פועל
הַבְנִיתִי	ב-י-ו-ן	הפעיל
עֲשׂוּיִים	ע-ש-י-ה	קל (פֻּעַל)
לְהוֹדוֹת	י-ד-י-ה	הפעיל
אֶצְטָרֵף	צ-ר-ך	התפעל
תִּבְנֶה	ב-נ-י-ה	נפעל
מֵאֲמַנָּת	א-מ-ן	פיעל

שאלה 14

הפועל	השורש	הבניין	א.
לְכַלּוֹת	כ-ל-י-ה	פיעל	
תּוֹכְלוּ	י-כ-ל	קל (פֻּעַל)	
מְכִילָה	כ-ו-ל	הפעיל	

- ב. (1) השורש: ק-ד-ם, המשקל: תִּקְטִיל.
 (2) השורש: ק-ד-ם, הבניין: הפעיל, הזמן: עתיד.

ג. יָצוּר, מוֹצֵר

שאלה 15

- א. בקשה – פיעל
 התחשבות – התפעל
 ציות – פיעל
 שליטה – קל (פֻּעַל)

- ב. (1) השורש: י-ש-ב, הבניין: קל (פֻּעַל).
 (2) יְשִׁיבָה

שאלה 16

- א. נועדה / מיועדת
מטרידות / טורדות (גם: מטרידה, הטרידו)
תוהים / תהו
משתמשים
נוכחו / נוכחים
משפרת
לעורר / יעוררו
- ב. הנחיות / הנחיית
מוסד
צרכים
הופעה
השתתפות
תגובת
מקרה
טענות
הזדמנות

שאלה 17

א. (1)

שורש ומשקל	בסיס וצורן סופי
חִשְׁבוֹן, בְּרִירָה, נִנְעַל, מְלוּי	תִּקְנוֹן, נִילֻנִּית, מְחִיקוֹן, דְּבָקִית

(2) נִנְעַל – בניין נפעל.

- ב. אִישִׁי – צורן גזירה; משמעותו: שם תואר / תכונה.
כְּבוֹדִי – צורן נטייה; משמעותו: שייכות / קניין (הכבוד שלי).

כל הבגרויות בלשון עם פתרונות מלאים: www.guyai.co.il/bagrut/lashon